



KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 30.9.2005
KOM(2005) 465 končno

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

i2010: DIGITALNE KNJIŽNICE

{SEC(2005) 1194}

{SEC(2005) 1195}

Vsebina

1.	Uvod.....	3
2.	i2010: digitalne knjižnice.....	3
3.	Spletna dostopnost evropske kulturne dediščine: kaj je v igri?	4
4.	Digitalizacija	5
5.	Spletna dostopnost	6
6.	Arhiviranje digitalne vsebine	7
7.	Evropski odziv	8
7.1	Uvedene pobude.....	8
7.2	Nove ali okrepljene pobude	9
8.	Zaključek.....	11

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

i2010: DIGITALNE KNJIŽNICE

1. Uvod

V pismu z dne 28. aprila 2005 predsedstvu Sveta in Komisiji se je šest voditeljev držav in vlad zavzelo za oblikovanje virtualne evropske knjižnice, katere namen bi bil omogočiti splošen dostop do evropske kulturne in znanstvene dokumentacije. Komisija je načrt pozdravila in bo v njem sodelovala s pomembno pobudo i2010 o digitalnih knjižnicah.

To sporočilo opisuje vizijo, ki poudarja pobudo digitalnih knjižnic in predstavlja njene glavne gradnike. Hkrati predstavlja prvo sestavino pobude, ki se ukvarja z digitalizacijo, spletno dostopnostjo in digitalnim arhiviranjem naše kulturne dediščine. Sporočilo analizira izzive pri vzpostavitvi njene popolne kulturne in ekonomske zmogljivosti ter predlaga prvi sveženj ukrepov, ki bodo prispevali k preseganju trenutne razdrobljenosti prizadevanj v Evropi.

2. i2010: DIGITALNE KNJIŽNICE

Cilj **pobude za digitalne knjižnice** je, da bi evropske informacijske zmogljivosti postale bolj enostavne in zanimive za uporabo v spletnem okolju. Pobuda gradi na bogati evropski dediščini, ki združuje večkulturna in večjezikovna okolja s tehnološkim napredkom in novimi poslovnimi modeli.

Digitalne knjižnice so organizirane zbirke digitalnih vsebin, ki so na voljo javnosti. Vsebujejo lahko digitalizirano gradivo, kot so digitalne kopije knjig ali drugega „fizičnega“ gradiva iz knjižnic in arhivov. Lahko pa so tudi osnovane na podatkih, ki so že izvorno izdelani v digitalni obliki. Takih primerov je vedno več na področju znanstvenih informacij, kjer so digitalne publikacije in ogromne količine podatkov shranjene v digitalnih zbirkah. Ta pobuda pokriva oba vidika – digitalizirano in izvorno digitalno gradivo.

Uresničevanje možnosti digitalnih tehnologij za splošen in enostaven dostop do podatkov se bo odvijalo v treh nizih:

- **Spletna dostopnost**, ki je predpogoj za povečanje koristi, ki jih lahko državljani, raziskovalci in družbe dobijo iz podatkov.
- **Digitalizacija analognih zbirk** za širšo uporabo v informacijski družbi.
- **Arhiviranje in shranjevanje**, ki bosta prihodnjim generacijam zagotovili dostop do digitalnega gradiva in preprečili izgubo dragocene vsebine.

Pobuda za digitalne knjižnice se bo teh nizov lotila v nekaj svežnjih. Medtem ko to sporočilo obravnava evropsko **kulturno dediščino**, so drugo ključno področje **znanstveni podatki**. To je področje z lastnimi značilnostmi in dinamiko glede potrebe po obdelavi in shranjevanju velike količine digitalnih podatkov in hitre rasti publikacij, ki so na voljo samo v digitalni

obliki. Sporočilo, predvideno za leto 2006, bo določilo posebne izzive za digitalne knjižnice na tem področju, vključno z vlogo podpore visoko zmogljivi infrastrukturi in z ukrepi, ki jih je treba uvesti na evropski ravni.

Pričujoči dokument bo spremljalo **spletno posvetovanje**, ki bo obravnavalo nekaj glavnih izzivov, ki vplivajo na digitalizacijo, spletno dostopnost in digitalno arhiviranje. Odgovori bodo pomembno prispevali k možnemu Priporočilu za digitalizacijo in digitalno arhiviranje. Prav tako bodo tudi vir tudi za druge ustrezne pobude Skupnosti, kot je na primer pregled okvira za avtorske pravice.

V povzetku:

Trenutno sporočilo „i2010: digitalne knjižnice“ s poudarkom na **kulturni dediščini** (2005).

Spletno posvetovanje (2005) o vprašanjih, povezanih z digitalizacijo, spletno dostopnostjo in digitalnim arhiviranjem. Odgovori bodo vir za predlog **Priporočila** za digitalizacijo in digitalno arhiviranje (2006) in druge pomembne pobude Skupnosti, kot je **pregled okvira za avtorske pravice** (2006).

Sporočilo o dostopnosti **znanstvenih podatkov**, ki se bo osredotočilo zlasti na vprašanje izvorno digitalnih podatkov (2006).

3. SPLETNA DOSTOPNOST EVROPSKE KULTURNE DEDIŠČINE: KAJ JE V IGRI?

Kulturni in socialni vidiki

Evropske knjižnice in arhivi¹ so zakladnica gradiva – vključujejo knjige, časopise, filme, fotografije in zemljevide – in predstavljajo bogastvo evropske zgodovine ter njene kulturne in jezikovne raznovrstnosti. Zaradi prisotnosti gradiva različnih kultur in jezikov na spletu bodo državljani lažje cenili lastno kulturno dediščino kot tudi dediščino drugih evropskih držav ter jo uporabljali pri študiju, delu in v prostem času. To bo prispevalo k dopolnitvi in podpori ciljev ukrepov Evropske unije na kulturnem področju.

Gospodarski vidiki

Knjižnice in arhivi so v smislu naložb in zaposlovanja glavna področja dejavnosti. Leta 2001 so evropske knjižnice zaposlovale 336 673 ustrezno usposobljenega osebja s polnim delovnim časom in imele več kot 138 milijonov registriranih uporabnikov². Njihov vpliv na gospodarstvo v širšem smislu je precejšen.

¹ Mnoga vprašanja se nanašajo tudi na muzeje, ki svoje zbirke predstavljajo na spletu.

² *International library statistics: Trends and Commentary based on the Libecon data*, D. Fuegi in M. Jennings, 2004.

Digitalizacija njihovih virov bi ta vpliv lahko znatno povečala. Ko bo digitalizirana, bo lahko evropska kulturna dediščina gonilo omrežnega prometa. Predstavljala bo bogat vir neobdelanega gradiva za ponovno uporabo v storitvah in izdelkih z dodano vrednostjo na področjih, kot sta turizem in izobraževanje. S pravilnim arhiviranjem se lahko gradivo uporablja znova in znova. Poleg tega bo imelo prizadevanje za digitalizacijo znaten posledice za podjetja, ki razvijajo nove tehnologije.

4. DIGITALIZACIJA

Količina in raznovrstnost gradiva v evropskih knjižnicah in arhivih sta impresivna.

Leta 2001 je bilo celotno število knjig in vezanega periodičnega tiska (enot) v evropskih knjižnicah (EU-25) 2 533 893 879³.

Glavni razlog za digitalizacijo tega gradiva je, da se uporabnikom omogoči dostop do njega v spletnem okolju. V nekaterih primerih pa osnovni namen digitalizacije ni zagotoviti večjo dostopnost vsebine, pač pa njeno preživetje. To zadeva predvsem avdiovizualno gradivo, ker se analogni zapisi sčasoma slabšajo, zaradi česar se dragoceno gradivo izgublja.

Pregled desetih glavnih radio-televizijskih arhivov je odkril 1 milijon ur filmov, 1,6 milijona ur videoposnetkov in 2 milijona ur avdioposnetkov. V celoti je radio-televizijskega gradiva v Evropi verjetno 50-krat več. Večina gradiva je v originalu in v analognem zapisu. 70 % gradiva je v nevarnosti, saj propada, je občutljivo ali na zastarelem nosilcu. Vsako leto evropski avdiovizualni arhivi izgubijo 10 000 ur najstarejšega dela zbirk⁴.

Do sedaj je bil digitaliziran le majhen del evropskih zbirk. Digitalizacijske dejavnosti obstajajo v vseh državah članicah, a prizadevanja so razdrobljena in napredovanje je bilo razmeroma počasno. To je bilo poudarjeno ob pobudi Googla za digitalizacijo 15 milijonov knjig iz štirih večjih ameriških knjižnic in ene evropske. Če bo Googlova pobuda izvedena po načrtih, zdaleč presega prizadevanja katere koli države članice na nacionalni ravni. Tudi v ostalih delih sveta so povečali prizadevanja za digitalizacijo. V Indiji in na Kitajskem na primer obstajajo ambiciozni načrti za digitalizacijo, ki pokrivajo gradivo v različnih jezikih.

Na hitrost in učinkovitost digitalizacije v Evropi vpliva vrsta izzivov.

Finančni izzivi: Digitalizacija je delovno intenzivna in draga. Zahteva znatne vnaprejšnje investicije, ki v večini primerov presegajo sredstva ustanov, ki podatke hranijo. Digitalizacija vsega ustreznega gradiva bi predstavljala nemogočo nalogo, zato se je treba odločiti, katero gradivo se digitalizira in kdaj.

Organizacijski izzivi: Strategija „enkrat digitalizirano, široko razširjeno“ lahko koristi vsem vključenim organizacijam. Izogniti se je treba podvajanju prizadevanj – večkratni digitalizaciji istih del ali zbirk. To se lahko doseže samo z okrepljenim usklajevanjem na nacionalni in evropski ravni. Slednja lahko tudi poveča evropsko dodano vrednost, kjer končni rezultat presega vsoto posameznih delov.

³ Prav tam.

⁴ Raziskava „Presto project“ s strani IST ki je bila zaključena oktobra 2002.
<http://presto.joanneum.ac.at/index.asp>

Za omogočanje digitalizacije so potrebni novi načini delovanja. Pomagalo bi lahko partnerstvo ali sponzorstvo zasebnega sektorja, vendar pa taka vrsta partnerstva še ni dobro razvita. Poleg tega morajo investicije v digitalizacijo spremljati organizacijske spremembe znotraj zadevnih ustanov, vključno z nadgrajevanjem uporabnega znanja vključenega osebja.

Tehnični izzivi: Ključni tehnični izziv je potreba po izboljšanju tehnik digitalizacije, da bi bila digitalizacija – tako avdiovizualnega gradiva kot knjig – bolj stroškovno učinkovita in dostopna. Za digitalizacijo pisnega besedila je potrebna boljša oprema za podajanje knjig in dokumentov kot tudi boljša zmogljivost optičnega in inteligentnega prepoznavanja znakov za jezike razen angleščine.

Sistem optičnega prepoznavanja znakov (OCR) za angleški jezik je bil v zadnjih desetih do petnajstih letih preizkušen in uporabljen na večini tiskanih pisav in je bil nadgrajen z avtomatskim ali polavtomatskim algoritmom za popravljanje pravopisa. Za ostale jezike so podobni sistemi manj razviti, zato so stroški višji, rezultati pa slabše kakovosti.

Pravni izzivi: Z digitalizacijo se izdela kopija, kar je lahko problematično z vidika pravic intelektualne lastnine. Direktiva 2001/29/ES o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi⁵ predvideva izjemo za posebna dejanja reproduciranja s strani javno dostopnih knjižnic, izobraževalnih ustanov, muzejev ali arhivov. Ta izjema pa ni obvezna in se državah članicah izvaja različno. Nadalje od digitalizacije odvrča omejena uporaba nastalih digitalnih kopij, ki je zakonito dovoljena.

5. SPLETNA DOSTOPNOST

Tradicionalni način knjižničnih storitev, ki temelji na izposoji fizičnih izvodov v njihovi lasti, ni zlahka prenosljiv v digitalno okolje. Po trenutno veljavnih zakonih EU in mednarodnih sporazumih je lahko gradivo, ki nastane z digitalizacijo, na spletu dostopno samo, če je v javni rabi⁶ ali ima izrecno soglasje imetnikov pravice. Zato bo evropska digitalna knjižnica v osnovi osredotočena na gradivo v javni rabi.

Za književnost to pomeni, da so samo dela iz zgodnjih let 19. stoletja ali starejša dostopna brez omejitev glede avtorskih pravic, odvisno od letnice smrti avtorja. A tudi če za dela ne veljajo več avtorske pravice, položaj ni vedno jasen. Pravice se lahko nanašajo na različne izdaje samega dela, ki ni več zaščiteno z avtorskimi pravicami, na primer pravice do uvodnika, naslovnice in tiska.

Spletna knjižnica, ki bi ponujala dela zunaj javne rabe, ni mogoča brez bistvene spremembe zakonodaje o avtorskih pravicah ali sporazumov, ki bi se od primera do primera sklepali z imetniki pravic.

V zvezi s tem je bistvenega pomena razjasnitev in transparentnost položaja avtorskih pravic del. V nekaterih primerih so stroški ugotovitve pravic intelektualne lastnine dela višji od njegove digitalizacije in postavitve na spletu. To posebej velja za tako imenovana „dela sirote“ – filme ali knjige, za katere je nemogoče ali zelo težko določiti imetnike pravic. Ti

⁵ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001, UL L 167, 22.6.2001, str. 10.

⁶ Tu je izraz javna raba uporabljen v ožjem smislu in se nanaša na vire podatkov, da katerih je dostop prost in jih lahko vsi uporabljajo, ker so na primer avtorske pravice potekle.

elementi so poudarjeni v delovnem dokumentu osebja in v spletnem posvetovanju, ki ta dokument spremlja.

Vprašanja o spletni dostopnosti niso omejena na pravice intelektualne lastnine. Če je gradivo na spletu, to še ne pomeni, da ga uporabnik zlahka najde, še manj, da ga lahko poišče in uporabi. Potrebne so primerne storitve, ki bodo uporabniku omogočale odkrivanje vsebine in delo z njo. To obsega strukturiran in kakovosten opis vsebine tako za zbirke kot njihove dele in podporo za njihovo uporabo (npr. označevanje).

6. ARHIVIRANJE DIGITALNE VSEBINE

Z digitalno kopijo knjige ali filma še ne zagotovimo njunega dolgoročnega preživetja. Vse digitalno gradivo – digitalizirana dela kot tudi „izvorno digitalno“ gradivo – je treba za zagotavljanje njegove uporabe vzdrževati. Zato lahko digitalizacija brez primerne strategije arhiviranja pomeni zgrešeno naložbo.

Digitalno arhiviranje je osnovna težava informacijske družbe, kjer ponudba informacij eksponentno raste in kjer je vsebina vedno bolj raznovrstna. Trenutno je izkušenj z digitalnim arhiviranjem malo, zakonski okvir se razvija, viri so nezadostni in izid prizadevanj za arhiviranje negotov. S težavo se morajo nujno soočiti tako politiki kot tudi ustanove, ki jih to najbolj zadeva. Njen vpliv močno presega področje knjižnic in arhivov ter zadeva vse organizacije, ki proizvajajo digitalne podatke in bi rade ohranile njihovo dostopnost.

Za izgubo digitalne vsebine obstajajo različni vzroki. Prvi vzrok je menjavanje generacij strojne opreme, zaradi česar lahko dokumenti postanejo neberljivi.

Ob 900. obletnici knjige Domesday book leta 1985 je bila sestavljena nova, multimedijška izdaja. Leta 2002 se je zdelo, da je disk postal neberljiv, saj so postali računalniki, sposobni brati tak format, redki. Da bi ga rešili, so razvili sistem, ki je lahko do diskov dostopal z emulacijsko tehniko. Zanimivo je, da se pojavljajo težave z dostopanjem do digitalnih podatkov iz leta 1986, medtem ko je original knjige Domesday Book po več kot 900 letih še vedno uporaben.

Drugi faktor je hitro menjavanje in zastarelost računalniških programov. Če podatki niso preneseni v veljavne programe oziroma ni poskrbljeno za arhiviranje izvornega besedila, lahko postane iznos podatkov zelo drag ali celo nemogoč. To posebej velja za „zaprte“ formate podatkov, za katere izvirno besedilo ni splošno poznano. Dodatni razlog za izgubo digitalne vsebine je omejeno trajanje digitalnih hranilnih naprav, npr. CD-ROM-ov.

Knjižnice in arhivi so se v omejenem obsegu lotili vprašanj arhiviranja v digitalni dobi. Čeprav obstaja nekaj čezmejnega sodelovanja, je delovanje v Evropi v glavnem razdrobljeno. Znotraj posamezne države članice na splošno ni jasne politike glede digitalnega arhiviranja. Kjer obstajajo načrti za arhiviranje na nacionalni ravni, so naravnani k zaščiti analognega gradiva, ki je v nevarnosti, ne posežejo pa na področje digitalnih gradiv.

Največji napredek je storjen na področju pravnega deponiranja, saj želijo države članice z uvedbo obveznega deponiranja digitalnega gradiva zagotoviti, da gradivo zbere in shrani ustrezna ustanova. Trenutno pa se obseg programov od države do države močno razlikuje. Tako na primer v nekaterih primerih pokrivajo dinamično spletno gradivo, v drugih ne.

Osnovni izzivi digitalnega arhiviranja so podobni kot izzivi digitalizacije:

Finančni izzivi: Resnični stroški dolgotrajnega digitalnega arhiviranja niso jasni. Odvisni so od različnih dejavnikov, kot je število potrebnih prenosov v času. Jasno pa je, da je zaradi omejenih razpoložljivih sredstev treba izbrati, katero gradivo se arhivira.

Organizacijski izzivi: Izbire so nujne, a kdo odloča in kdo je odgovoren za shranjevanje česa? Na področju, kjer osnovna vprašanja še zdaleč niso rešena, obstaja tveganje zelo različnih pristopov in podvojitve prizadevanj. Evropska dodana vrednost je lahko v zagotavljanju komplementarnosti in izmenjavi dobrih praks. Arhiviranje digitalnih podatkov zahteva tudi nove načine delovanja. To vključuje nadgrajevanje uporabnega znanja osebja kot tudi razširitev sodelovanja med javnimi in zasebnimi udeleženci.

Tehnični izzivi: Do sedaj so bile raziskave glede digitalnega arhiviranja omejene. Glavni izziv je izboljšanje stroškovne učinkovitosti in dostopnosti. Drugo temeljno področje, ki se ga je treba lotiti, je izboljšanje razumevanja o načinu arhiviranja velike količine hitro se spreminjajočih podatkov v obtoku. Napredek pri povezanih temah, kot so orodja za samodejno analizo in indeksacijo, bo pomagal zagotoviti, da bodo podatki ostali dostopni in na razpolago za ponovno uporabo.

Pravni izzivi: Ker je digitalno arhiviranje odvisno od kopiranja in prenosa, ga je treba preučiti v luči zakonodaje o pravicah intelektualne lastnine. Drugi izzivi so vezani na pravno deponiranje digitalnega gradiva: različna hitrost in obseg zakonskih ukrepov, ki so jih sprejele države članice, lahko vodi v preplet različnih pravil, ki bi vplivala na ustvarjalce vsebine, ki se ukvarjajo s čezmejno dejavnostjo. Na križišču med pravnim deponiranjem in pravicami intelektualne lastnine postavlja uvedba ukrepov tehnološke zaščite za preprečitev kopiranja ali sistem upravljanja digitalnih pravic, ki omejuje dostop do digitalnega gradiva, čisto nov sklop vprašanj. Sistemi pravnega deponiranja morda ne bodo dosegli uporabnega namena, če ustvarjalci podatkov ne bodo dali na razpolago nezaščitenih kopij.

7. EVROPSKI ODZIV

Organizacija in financiranje digitalizacije kulturnih zbirk ter digitalno arhiviranje je v osnovi odgovornost držav članic. Vendar pa obstajajo področja, na katerih se lahko doseže znatna evropska dodana vrednost in na katerih se je pred nekaj leti začelo delati na evropski ravni. To delo se bo sedaj pospešilo in dopolnilo z novimi dejavnostmi.

7.1 Uvedene pobude

Koordinacija na evropski ravni

Evropska komisija je v akcijskem načrtu *eEuropa* že priznala pomembnost digitalizacije evropske kulturne dediščine. To je v letu 2001 privedlo do načel iz Lunda in odgovarjajočega akcijskega načrta iz Lunda ter do osnovanja skupine nacionalnih predstavnikov za digitalizacijo. Glede digitalnega arhiviranja je Resolucija Sveta iz leta 2002 poudarila pomembnost tega vprašanja in pozvala države članice, naj ga začnejo obravnavati⁷.

⁷ Resolucija Sveta z dne 25. junija 2002, Arhiviranje jutrišnjega spomina: arhiviranje digitalne vsebine za prihodnje generacije, UL C 162, 6.7.2002, str. 4. Vprašanja se dotika tudi Predlog Komisije z dne 18.2.2005 za Priporočilo sveta o prednostnih dejavnostih za večje sodelovanja na področju arhivov v Evropi, COM(2005) 53 konč.

Za avdiovizualno področje je posebej ustrezen osnutek Priporočila Parlamenta in Sveta o kinematografski dediščini in konkurenčnosti povezanih industrijskih dejavnosti⁸. Med drugim poziva države članice, naj v namene arhiviranja dovolijo kopiranje.

Sofinanciranje

Financiranje raziskav EU je privedlo do portfelja projektov, katerih cilj je z uporabo novih tehnologij omogočiti večjo dostopnost evropske kulturne dediščine. Projekti podpore sodelovanja evropskih nacionalnih knjižnic so se iz izmenjave kataloških seznamov razvili v projekt Evropska knjižnica (TEL). TEL je sedaj postal operacijska storitev, ki zagotavlja enoten dostop do evropskih nacionalnih knjižnic.

Medtem ko so se znotraj raziskovalnih programov le posamezni projekti lotili vprašanja digitalnega arhiviranja, se je nekaj projektov posebej usmerilo na digitalizacijo. Primer, kjer je digitalizacija uporabljena kot sredstvo za arhiviranje analognega gradiva, je PRESTOSPACE.

PRESTOSPACE (2004–2007, 9 mio EUR sofinanciranja) razvija orodje, ki ga bodo avdiovizualni arhivi lahko uporabljali za digitalizacijo avdiovizualnega gradiva. Orodje bo omogočilo bolj dostopno in kakovostnejšo digitalizacijo z ozirom na pretvarjanje in arhiviranje analognega avdiovizualnega gradiva.

7.2 Nove ali okrepljene pobude

Strateški pogovori zainteresiranih strani in okrepljeno usklajevanje

Na podlagi vprašanj iz Priloge II k temu sporočilu bo organizirano spletno posvetovanje o organizacijskih, pravnih in tehničnih izzivih digitalizacije, spletne dostopnosti do vsebin in digitalnega arhiviranja. Rezultati bodo pomembno prispevali k možnemu Priporočilu za digitalizacijo in digitalno arhiviranje. Predstavljali bodo vir za ostale postopke, kot je izvajanje programov raziskav in tehnološkega razvoja Skupnosti in pregled okvira o avtorskih pravicah. Skupina strokovnjakov na visoki ravni o digitalnih knjižnicah bo Komisiji svetovala, kako naj na evropski ravni najbolje pristopi k ugotovljenim izzivom.

Komisija bo povečala prizadevanja za spodbujanje evropskega sodelovanja pri digitalizaciji in digitalnem arhiviranju. Cilj je dati nov zagon postopku digitalizacije v državah članicah, se izogniti podvajanju prizadevanj in spodbujati posnemanje dobrih praks. Posodobitev akcijskega načrta iz Lunda, ki je načrtovana pod predsedstvom Združenega kraljestva, ima lahko pri tem z obravnavo številnih tehničnih vidikov pomembno vlogo. Uporaba številčnih pokazateljev v okviru Lunda bi pomagala pri merjenju napredka v celotni Evropi.

Posebna pozornost bo posvečena delu nacionalnih in depozitarnih knjižnic, ki so glavni akterji in so predani k prispevanju k evropski digitalni knjižnici.

Sofinanciranje

Na ravni Skupnosti bodo raziskovalni programi in program *eContentplus* usmerjeni k dejavnostim evropskega pomena in bodo določali merila za digitalizacijo, digitalno arhiviranje in dostopnost kulturnih vsebin. Regionalni skladi v nekaterih državah članicah že sofinancirajo pobude za digitalizacijo in bi lahko še nadalje prispevali k digitalizaciji.

⁸ Pri prvi obravnavi je že prišlo do soglasja Parlamenta in Sveta, ni pa še uradno sprejeto.

Uporabna digitalizacija kulturne dediščine je postala cilj projektov sodelovanja, ki so v naraščajočem številu primerov sofinancirani v okviru programa „Kultura 2000“; v okviru programa „Kultura 2007“, kot ga je predlagala Komisija, bo sofinanciranje na voljo za projekte sodelovanja, ki bodo izboljševali prehodno kroženje kulturnih del in izdelkov, tudi s pomočjo digitalizacije in spletnega dostopa.

Raziskave

Znotraj raziskovalnih programov bo Komisija poleg že trajajoče raziskave splošne vsebine (iskalniki, jezikovne tehnologije itn.) sprejela naslednje **posebne pobude** na področju kulturne vsebine:

Zadnji poziv za program tehnologij informacijske družbe, ki se je zaključil 21. septembra 2005, je določil 36 mio EUR za raziskave novih tehnologij za iskanje in iznos kulturne vsebine (22 mio EUR) ter digitalno arhiviranje (14 mio EUR).

S sedmim okvirnim programom Komisija predlaga razširitev svojega prispevka k raziskavam na področjih digitalizacije, dostopa do kulturne vsebine in digitalnega arhiviranja. Med drugi obstaja predlog za spodbujanje tehnološkega napredka na tem področju z mrežo pooblaščenih centrov, ki bi lahko postali temelj evropske digitalizacije in arhiviranja. Skupnost bo k tem centrom prispevala s projekti sofinanciranja.

Središča, izbrana s pozivi k oddaji predlogov, bodo imeli različne pristojnosti – tehnične in zakonske – potrebne za doseganje odličnosti postopkov digitalizacije in arhiviranja. Vključevali in gradili bodo na obstoječem znanju on izkušnjah tehnoloških družb, univerz, kulturnih ustanov in ostalih ustreznih organizacij. Ukvarjali se bodo z:

- raziskavami in podporo naprednim tehničnim rešitvam, ki jih bodo preizkušali in primerjali v praksi na velikem številu virov;*
- spodbujanjem sprememb in prenosom rešitev kulturnim ustanovam;*
- prenosom znanja in podporo razvoju uporabnih znanj v uporabniških ustanovah.*

eContentplus

Znotraj programa *eContentplus* bo v obdobju 2005–2008 na voljo 60 mio EUR za projekte za izboljšanje dostopnosti in uporabnosti evropske kulturne in znanstvene vsebine. Bistvena cilja bosta doseganje interoperabilnosti med nacionalnimi digitalnimi zbirkami in storitvami (npr. s pomočjo skupnih standardov) ter olajšanje dostopa in uporabe večjezikovnega gradiva.

V povzetku:

Strateški pogovori zainteresiranih strani in okrepljeno usklajevanje

- Spletno posvetovanje o digitalizaciji in digitalnem arhiviranju (Komisija 2005)
- Osnovanje skupine strokovnjakov na visoki ravni (Komisija 2005)
- Predlog Priporočila za digitalizacijo in digitalno arhiviranje (Komisija 2006)
- Vložek za ustrezne pobude, kot je pregled avtorskih pravic in izvedba sedmega okvirnega programa (2007)
- Posodobitev akcijskega načrta iz Lunda (vključno z številčnimi pokazatelji) in razprava v Svetu o zavezi držav članic za digitalizacijo in digitalno arhiviranje (države članice/Komisija 2005)
- Usmerjati in spodbujati delo nacionalnih knjižnic (Komisija/nacionalne knjižnice 2005–2007)

Sofinanciranje

- 36 mio EUR v petem pozivu šestega okvirnega programa (2005)
- Povečana raziskovalna prizadevanja za digitalizacijo, digitalno arhiviranje in dostop do kulturnih vsebin v sedmem okvirnem programu (2007)
- Pooblaščen centri za digitalizacijo in arhiviranje v sedmem okvirnem programu (2007)
- 60 mio EUR v *eContentplus* (2005–2008)

8. ZAKLJUČEK

Informacijske tehnologije lahko evropsko kulturno in znanstveno dediščino naredijo vidno in na voljo za sedanjo in prihodnjo uporabo. To zahteva skupno prizadevanje na ravni držav članic – kajti prizadevanja za digitalizacijo in digitalno arhiviranje so trenutno zelo razdrobljena – in na ravni Skupnosti. Uspešen odziv na obstoječe izzive lahko pospeši digitalizacijo, poveča dostopnost do podatkov in zagotovi dolgoročno arhiviranje digitalne vsebine. Komisija poziva Evropski parlament in Svet, da potrdita predstavljeni pristop, države članice pa, da se pridružijo prizadevanjem na ravni Unije, da postanejo digitalne knjižnice v Evropi resničnost.